

EVALUAREA RISCULUI ÎN SISTEMUL BANCAR ÎN CONTEXTUL COMITETULUI BASEL

Tatiana MANOLE,
Habilitated Doctor, Professor, Moldova,
<https://orcid.org/0000-0002-9215-6808>, tatmanole@yahoo.com
Iulita BÎRCĂ, PhD Student,
University of Suceava "Stefan cel Mare", Romania
<https://orcid.org/0000-0002-3910-8022>, bircaulita@mail.ru
DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.III.2022.16.5>

Summary

This article investigates the role of the banking institution in carrying out the circulation of funds. The financial circuit of the funds can be likened to the circulation of blood through the venous system of man. A small failure can cause great health problems. This phenomenon can be compared with the monetary circulation in the economy of the country. The national institution, that aims to supervise and control the money circuit, is the Central Bank (the case of the Republic of Moldova – the National Bank of Moldova). It is precisely this institution that is obliged and has at its disposal all the monetary policy instruments to achieve this objective. The supreme banking supervisory institution is the BASEL Committee, the objective of which is to understand supervisory issues and improve the quality of banking supervision worldwide, in order to increase financial stability, being the main global standard for prudential regulation of banks. By decision no. 63 of February 28, 2019, the National Bank of Moldova approved the Methodology for supervision and evaluation of banks' activity, thanks to which international standards and best practices in the field of banking sector supervision are transposed. The approval of the methodology is part of the process of reforming the domestic banking supervision framework and represents a fundamental step in the implementation of a future-oriented risk-based supervision process using professional reasoning.

Keywords: Risk, BASEL Standard, Methodology for supervision and evaluation of banks' activity, score, adequate capital, reserve ratio, liquidity.

JEL: G0, J80, E22, F32, G24, G33.

UDC: 336.71:330.131.7

Introducere. Evaluarea riscului firmei (întreprinderii) a fost studiată de cercetători, propunând modele, precum Modelul Altman și altele. Aceste modele mai apoi au fost extinse și asupra evaluării riscului și în sistemul bancar. Instituția supremă de supraveghere bancară este Comitetul BASEL, obiectivul căruia constă în înțelegerea problemelor de supraveghere și îmbunătățirea calității supravegherii bancare la nivel mondial în scopul creșterii stabilității financiare, fiind principalul standard global pentru reglementarea prudențială a băncilor. Banca Națională a Moldovei a preluat Standardul BASEL.

Conținutul de bază. Standardul BASEL a evoluat de la standardul BASEL I la standardul BASEL II și mai apoi la standardul BASEL III. La fiecare etapă evolutivă, standardul BASEL a înaintat obiective concrete. În tabelul de mai jos prezentăm evoluția standardului BASEL.

Tabelul 1. Evoluția cadrului de reglementare evaluat de Comitetul BASEL

Abordare standard	Abordare standard	Abordare standard	Abordare standard
	Modele interne	Modele interne	Modele interne
BASEL I – 1988	BASEL I revizuit – 1996	BASEL II – 2004	BASEL III – 2011
Risc de creditare	Risc de creditare Risc de piață	Risc de creditare Risc de piață Risc operațional	Risc de creditare Risc de piață Risc operațional Risc de lichiditate

Sursa: Standardul BASEL

În Tabelul 1 constatăm că BASEL III aduce schimbări în evoluția cadrului de reglementare evaluat de Comitetul BASEL. Banca Națională a Moldovei (BNM) a aprobat Strategia de implementare a Standardelor BASEL III prin prisma cadrului legislativ european în aprilie 2016.⁴ Prevederile Basel III constituie perfecționarea abordării bazate pe risc a Basel II.

BASEL III față de Basel II solicită băncilor:

- un plafon minim pentru rezerva de capital comun de 4,5% comparativ cu 2% pentru BASEL II;
- quantumul minim al capitalului de rang I în valoare de 6%, comparativ cu 4% pentru BASEL II, în cazul tipurilor de active ponderate la risc;
- rata capitalului total de 8%.
- BASEL III aduce ca și noutate rezerve majorate de capital de 2,5% (Anghelache et al., 2016).

BASEL III reprezintă mai mult decât un set de reglementări, prevederile sale afectând în mod fundamental capacitatea de a produce profit activității bancare. În acest sens, sunt utilizați următorii indicatori: credit guvernamental în monedă națională (lei) și valută, rată de solvabilitate, efect de pârghie, rata creditelor neperformante, indicator de lichiditate, ROA (rata rentabilității activelor), ROE (rata rentabilității capitalurilor proprii).

⁴ Notă: În R. Moldova, începând cu anul 2014, s-a agravat situația financiară la unele bănci comerciale, de ex., Banca de Economii, Banca Socială și Unibank. Aceste bănci comerciale în 2015 au fost lichidate. În baza rapoartelor privind activitatea financiară a acestor bănci, s-a constatat că evoluția indicatorilor agregați pentru anul 2014 a fost puternic distorsionată de unele tranzacții în proporții deosebit de mari, fapt ce a determinat Banca Națională a Moldovei, prin Hotărârile Consiliului de administrație nr. 248 din 27.11.2014 și nr. 253 din 30.11.2014, să instituie administrare specială asupra acestor bănci. Creditarea neperformantă și tranzacțiile dubioase la aceste bănci au destabilizat situația financiară în sistemul bancar al Republicii Moldova

Indicatorii agregați privind instituțiile de credit sunt prezentați în Tabelul 2:

Tabelul 2. Indicatorii agregați

Data	Indicatorul de solvabilitate (>8%)	Efectul de pârghie	ROA	ROE	Rata creditelor neperformante
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
	IAICT _ IS	IAICT _ EP	IAICT _ ROA	IAICT _ ROE	IAICT _ RCNN
mar.2015	18,64	8,26	0,91	8,88	13,85
dec.2014	17,59	7,38	-1,32	12,45	13,94
sep.2014	17,06	7,63	-0,60	5,58	15,33
iun.2014	16,95	7,87	0,12	1,10	19,19
mar.2014	16,32	8,55	0,67	6,30	20,39
dec.2013	15,46	7,96	0,01	0,13	-
sep.2013	13,92	7,49	0,55	5,04	-
iun.2013	14,67	8,02	0,65	5,96	-
mar.2013	15,03	8,20	0,55	5,08	-
dec.2012	14,94	8,02	-0,64	5,92	-
sep.2012	14,67	8,30	-0,04	0,34	-
iun.2012	14,66	8,42	-0,11	0,96	-
mar.2012	14,63	8,60	0,14	1,30	-
dec.2011	14,87	8,07	-0,23	2,56	-
sep.2011	13,43	7,50	-0,31	3,37	-
iun.2011	14,19	7,79	0,06	0,62	-
mar.2011	14,88	7,96	0,46	5,00	-
dec.2010	15,02	8,11	-0,16	1,73	-
sep.2010	14,59	7,89	-0,19	2,13	-
iun.2010	14,33	7,91	-0,15	1,58	-
mar.2010	14,98	8,09	0,55	5,96	-
dec.2009	14,67	7,55	0,25	2,89	-
sep.2009	13,73	7,04	0,28	3,22	-
iun.2009	13,51	6,92	0,05	0,64	-
mar.2009	13,16	6,81	-0,25	2,90	-
dec.2008	13,76	8,13	1,56	17,04	-
sep.2008	11,85	7,10	1,77	19,41	-
iun.2008	12,78	7,30	1,44	15,82	-
mar.2008	12,99	7,20	1,51	16,45	-
dec.2007	13,78	7,32	-	-	-

Sursa: Romanian Statistical Review – Supplement nr. 5/2016, pag. 104. Accesat 12.01.2022.

www.revistadestatistica.ro/supliment/wp-content/.

În baza informației prezentate în Tabelul 2 vom încerca să urmărim tendințele indicatorilor agregați. Astfel, analiza indicatorilor de solvabilitate, în perioada analizată, manifestă o tendință de stabilizare. Indicatorul efectului de

pârghie, pe parcursul perioadei analizate, se prezintă variind între 7 și 8%. Rata rentabilității activelor (ROA) pe perioada analizată manifestă o tendință de scădere de la 1,51% (anul 2008) spre valori aproape de 0% (către anul 2015). Indicatorul ratei rentabilității capitalurilor proprii ale băncilor (ROE) în perioada analizată manifestă o tendință de scădere bruscă.

Este importantă analiza indicatorului ratei creditelor neperformante, deoarece au o implicație nemijlocită asupra celorlalți indicatori agregați prin destabilizarea fluxurilor de capital. Acest indicator este relevant pentru anticiparea instabilității financiare. Creșterea excesivă a creditării poate duce la declanșarea crizelor financiar-bancare.

În acest tabel, indicatorul creditelor neperformante se regăsește începând cu anii 2014 și 2015, indicând un % în scădere. Fondul Monetar Internațional (FMI), în anul 2004, atenționa că, în cazul în care banca utilizează 75% din mijloacele creditare,, situația se poate finaliza cu crize bancare. Astfel, creșterea excesivă a creditării poate duce la criza financiar-bancară.

Totodată, menționăm că acest indicator are un caracter subiectiv, fiind determinat de o administrare frauduloasă a conducerii băncilor, care au încălcat prevederile standardelor Basel III.

La fel, este cunoscut faptul că anul 2008 a fost un an al crizei financiare mondiale, care a influențat negativ, în primul rând sistemele bancare. Criza financiară din anul 2008 a lovit și sistemul financiar-bancar al Republicii Moldova. Factorii care au dus la falimentul și lichidarea celor 3 bănci mari comerciale din sistemul bancar al Republicii Moldova (Banca de Economii, Unibank și Banca Socială) au fost: creditele neperformante, managementul defectuos, care, în cele din urmă, s-a soldat cu furtul mijloacelor bănești din aceste bănci, cunoscut în societatea moldovenească ca "furtul miliardului".

Prevederile Comitetului BASEL III au avut un impact pozitiv asupra stabilității bancare. BASEL III aduce elemente noi în calcularea cerințelor de capital aferente riscului de credit prin restricții dure. Odată cu implementarea cerințelor BASEL III, băncile și-au modificat aplicațiile informatice, după cum urmează:

- La momentul creditării, banca va verifica cifra de afaceri (CA) anuală exprimată în monedă națională (MDL), cifră preluată din ultimul bilanț anual (31/12/...).

- Imobilul de garanție (gajat) trebuie să aibă destinație comercială.

- Imobilul gajat trebuie să fie evaluat de un evaluator independent.

Astfel, studierea și analiza indicatorilor agregați ai băncilor dau posibilitatea de a previziona situațiile de risc și de a găsi soluții de diminuare a riscurilor.

Astfel, o instituție bancară nu poate fi considerată viabilă, decât printr-o monitorizare atentă a performanței sale de creditare în comparație cu riscurile cu care se confruntă.

Prin Hotărârea Nr. 63 din 28 februarie 2019, Banca Națională a Moldovei a aprobat Metodologia de supraveghere și evaluare a activității băncilor

(Metodologia de supraveghere, 2019), grație căreia sunt transpuse standardele internaționale și cele mai bune practici în domeniul supravegherii sectorului bancar. Aprobarea metodologiei este parte a procesului de reformare a cadrului autohton de supraveghere bancară și reprezintă un pas fundamental în implementarea unui proces de supraveghere bazată pe risc, orientat spre viitor, cu utilizarea raționamentului profesional. Aceasta va permite aplicarea unei abordări de ansamblu prin depistarea timpurie a deficiențelor și a riscurilor băncilor, care va contribui la eficientizarea supravegherii și asigurarea viabilității și stabilității sectorului bancar. Metodologia se bazează pe prevederile Ghidului privind procedurile și metodologiile comune pentru procesul de supraveghere și evaluare (SREP), elaborat și aprobat de Autoritatea Bancară Europeană (EBA/GL/2014/13 din 19.12.2014), care este utilizat de toate autoritățile de supraveghere din țările UE, astfel fiind asigurată convergența între standardele de supraveghere utilizate de către BNM și cele utilizate în Uniunea Europeană.

Metodologia stabilește principiile și procedurile de funcționare a procesului de supraveghere și evaluare a activității băncilor, care este desfășurat anual de către Banca Națională a Moldovei. SREP se bazează, în principal, pe analiza modelului de afaceri al băncii, a cadrului de administrare a activității, a mecanismelor de control intern, a riscurilor prezente și eventuale, precum și a lichidității și adecvării capitalului băncii, care se finalizează cu determinarea viabilității băncii. Totodată, metodologia oferă orientări practice cu privire la aplicarea măsurilor de supraveghere necesare pentru remedierea deficiențelor depistate.

Banca Națională a Moldovei a aprobat, în redacție nouă, în decembrie 2018, odată cu intrarea în vigoare la 4.04.2019, Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncilor care specifică cerințele referitor la procesul de evaluare a adecvării capitalului intern (ICAAP). Acest proces continuu desfășurat de către bănci, concomitent cu procesul de supraveghere și evaluare efectuat de către BNM, sunt parte componentă a Pilonului II – Procesul de supraveghere și evaluare, prevăzut de standardul BASEL III.

O importanță deosebită pentru asigurarea riscurilor, în deosebi, a celor neprevăzute, revine monitORIZĂRII și evaluării permanente a fondurilor proprii ale băncii.

Banca Națională a Moldovei efectuează acest lucru prin stabilirea și fixarea cantității (valorii) și a componenței (calității) fondurilor proprii suplimentare pe care trebuie să le dețină banca pentru a acoperi elementele de risc și riscurile neprevăzute.

Evaluarea fondurilor proprii sunt un factorcheie determinant al viabilității băncii.

Banca Națională a Moldovei stabilește cerința TSCR („Cerință totală de capital SREP (TSCR)” – suma cerințelor de fonduri proprii, precum este prevăzut în Regulamentul cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital, și a

cerințelor suplimentare de fonduri proprii, stabilite conform criteriilor prevăzute în prezenta metodologie) ca suma dintre:

- 1) cerința de fonduri proprii conform Regulamentului cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital; și
- 2) suma dintre cerințele suplimentare de fonduri proprii (stabilite conform criteriilor prevăzute mai sus) și orice fonduri proprii suplimentare stabilite a fi necesare pentru acoperirea concentrărilor de riscuri diferite semnificative.

Banca Națională a Moldovei urmărește ca să existe o coerență între stabilirea cerințelor suplimentare de fonduri proprii și comunicarea acestora băncii și/sau, după caz, altor autorități competente. Aceasta trebuie să presupună cel puțin comunicarea cerinței TSCR a băncii ca procent (rată) din cerința cuantumului total al expunerii la risc, defalcată pe componente ale cerinței.

Cerința TSCR se va determina prin următoarea formulă:

$$\text{Rata TSCR} = 10\% \times \frac{\text{TSCR} \times 10}{\text{Cuantumul total al expunerii la risc}} \quad (1)$$

Un alt indicator-cheie este riscul de lichiditate și finanțare, fiind foarte semnificativ pentru orice bancă. La evaluarea riscului de lichiditate și finanțare BNM utilizează un set de elemente, ca:

- 1) evaluarea riscului de lichiditate;
- 2) evaluarea riscului de finanțare; și
- 3) evaluarea administrării riscului de lichiditate și de finanțare.

În rezultatul analizei și evaluării generale a situației financiare a băncii, BNM își va forma o opinie cu privire la riscul de finanțare și de lichiditate al băncii, atribuind un scor pentru fiecare bancă. În Tabelul 3 prezentăm riscurile de lichiditate.

Tabelul 3. Considerații de supraveghere privind atribuirea unui scor pentru riscul de lichiditate

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații privind riscul inerent	Considerații privind procedurile adecvate de administrare și control
Scorul 1	Există un risc imperceptibil de impact prudential semnificativ asupra băncii având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	Există un risc imperceptibil asociat neconcordanțelor (de exemplu, între scadențe, monede etc). Dimensiunea și componenta amortizorului de lichiditate este suficientă și adecvată. Alți factori determinanți de risc de lichiditate (de exemplu, riscul reputațional, incapacitatea de a transfera lichiditatea în interiorul grupului etc.) nu sunt semnificativi.	Există o coerență între politica și strategia băncii privind riscul de lichiditate și strategia generală și apetitul la risc al acesteia. Cadrul organizațional pentru riscul de lichiditate este robust și conține responsabilități clare și o separare clară a sarcinilor între persoanele care își

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații privind riscul inerent	Considerații privind procedurile adecvate de administrare și control
Scorul 2	Există un risc scăzut de impact prudentțial semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	Neconcordanțele (de exemplu, dintre scadențe, monede etc.) implică un risc scăzut. Riscul asociat dimensiunii și componenței amortizorului de lichiditate este scăzut. Alți factori determinanți de risc de lichiditate (de exemplu, riscul reputațional, incapacitatea de a transfera lichiditatea în interiorul grupului etc.) prezintă o importanță redusă.	asumă riscuri și funcțiile de conducere și control. Sistemele de cuantificare, monitorizare și cuantificare a riscului de lichiditate sunt adecvate. Limitele interne și cadrul de control pentru riscul de lichiditate sunt solide și corespund strategiei băncii privind administrarea riscurilor și apetitul/toleranța la risc a acesteia.
Scorul 3	Există un risc mediu de impact prudentțial semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	Neconcordanțele (de exemplu, dintre scadențe, monede etc.) implică un risc mediu. Riscul asociat dimensiunii și componenței amortizorului de lichiditate este mediu. Alți factori determinanți de risc de lichiditate (de exemplu, riscul reputațional, incapacitatea de a transfera lichiditatea în interiorul grupului etc.) prezintă o importanță medie.	
Scorul 4	Există un risc înalt de impact prudentțial semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	Neconcordanțele (de exemplu, dintre scadențe, monede etc.) implică un risc înalt. Riscul asociat dimensiunii și componenței amortizorului de lichiditate este înalt. Alți factori determinanți de risc de lichiditate (de exemplu, riscul reputațional, incapacitatea de a transfera lichiditatea în interiorul grupului etc.) prezintă o importanță mare.	

Sursa : Metodologia de supraveghere și evaluare a activității băncilor. Titlul VIII. Evaluarea Riscurilor Pentru Lichiditate Și Finanțare. Capitolul V. Sinteza constatărilor și atribuirea scorului. Accesat internet : www.bnm.md/files/metodologie de supraveghere si evaluare a activității băncilor.pdf.

După cum a fost menționat mai sus, la fel de semnificativă este și analiza și evaluarea finanțării băncii. În rezultatul analizei și evaluării acestui compartiment, BNM își formează opinia privind atribuirea scorurilor corespunzătoare. În Tabelul 4 prezentăm riscurile de finanțare și atribuirea scorurilor.

Tabelul 4. Considerații de supraveghere privind atribuirea unui scor pentru riscul de finanțare

Scor	Opinia supraveghetorilor	Considerații privind riscul inerent	Considerații privind procedurile adecvate de administrare și control
Scorul 1	Există un risc imperceptibil de impact prudential semnificativ asupra băncii având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	Există un risc imperceptibil asociat profilului de finanțare al băncii sau durabilității acestuia. Riscul asociat stabilității finanțării nu este semnificativ. Alți factori determinanți de risc de finanțare (de exemplu, riscul reputațional, accesul la piețele de finanțare etc.) sunt neesențiali.	Există o coerență între politica și strategia băncii privind riscul de finanțare și strategia generală și apetitul de risc al acesteia. Cadrul organizațional pentru riscul de finanțare este robust și conține responsabilități clare și o separare clară a sarcinilor între persoanele care își asumă riscuri și funcțiile de conducere și control. Sistemele de cuantificare, monitorizare și raportare a riscului de finanțare sunt adecvate. Limitele interne și cadrul de control pentru riscul de finanțare sunt solide și corespund strategiei băncii privind administrarea riscurilor și apetitul/toleranța la risc a acesteia.
Scorul 2	Există un risc scăzut de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	Riscul asociat profilului de finanțare al băncii și durabilității acestuia este scăzut. Riscul asociat stabilității finanțării este scăzut. Alți factori determinanți de risc de finanțare (de exemplu, riscul reputațional, accesul la piețele de finanțare etc.) prezintă o importanță redusă.	
Scorul 3	Există un risc mediu de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	Riscul asociat profilului de finanțare al băncii și durabilității acestuia este mediu. Riscul asociat stabilității finanțării este mediu. Alți factori determinanți de risc de finanțare (de exemplu, riscul reputațional, accesul la piețele de finanțare etc.) prezintă o importanță medie.	
Scorul 4	Există un risc înalt de impact prudential semnificativ asupra băncii, având în vedere nivelul de risc inerent și procedurile de administrare și control.	Riscul asociat profilului de finanțare al băncii și durabilității acestuia este înalt. Riscul asociat stabilității finanțării este înalt. Alți factori determinanți de risc de finanțare (de exemplu, riscul reputațional, accesul la piețele de finanțare etc.) prezintă o importanță majoră.	

Sursa: Metodologia de supraveghere și evaluare a activității băncilor. Titlul VIII. Evaluarea Riscurilor Pentru Lichiditate Și Finanțare. Capitolul V. Sinteza constatărilor și atribuirea scorului. www.bnm.md/files/metodologie de supraveghere și evaluare a activității băncilor.pdf

În rezultatul analizei complexe a conținutului Metodologiei de supraveghere și evaluare a activității băncilor, BNM s-a axat pe următoarele **direcții de activitate**:

1. Prezintă proceduri și principii de funcționare a procesului de supraveghere și evaluarea activității băncilor (SREP), fiind destinată personalului BNM, împuternicit în acest sens.
2. Transpune parțial Ghidul privind procedurile și metodologiile comune pentru SREP (EBA/GL/2014/13).
3. Acoperă în detalii aspectele legate de procesul de supraveghere și evaluare a activității băncilor care agregă toate constatările din activitățile de supraveghere prudențială.
4. Este bazată pe identificarea și evaluarea riscurilor băncilor/guvernanței interne și atribuirea scorurilor.
5. Oferă orientări practice cu privire la aplicarea măsurilor de supraveghere.

Astfel, **Banca Centrală** (Banca Națională a Moldovei) are foarte mare importanță pentru reglementarea sistemului bancar. Cu autoritate de supraveghere, Banca Centrală impune tuturor băncilor (comerciale) să mențină un capital adecvat ca un instrument de securitate în caz de risc financiar. Comitetul de la BASEL, în 1988, a adoptat o Convenție, numită Convenția de la BASEL, prin care prevede un indicator de adecvare a capitalului⁵ de minim 8%, începând cu 1 ianuarie 1993 (Manole, 2016). Acest indicator se referea la Banca Reglementărilor Internaționale, dar mai apoi autoritățile de reglementare din multe țări au preluat prevederile acestei Convenții în legislația națională. Așa a procedat și Banca Națională a Moldovei, ca Bancă Centrală. Dacă indicatorul de adecvare a capitalului, pentru o bancă, scade sub nivelul cerut, el trebuie corectat, fie crescând capitalul băncii, fie reducându-i activele cu grad mare de risc, prin substituire cu active cu grad de risc redus. Capitalul băncii poate fi mărit prin emisiunea de acțiuni.

Reglementările Băncii Centrale se pot face cu ajutorul ratei rezervelor obligatorii minime. Utilizarea acestui instrument presupune dreptul Băncii Centrale de a cere ca băncile (comerciale) să aibă rezerve, de regulă, nepurtătoare de dobândă, depozitate în conturi speciale la Banca Centrală. Această cerință se exprimă, de obicei, printr-un indicator financiar regăsit în practica bancară sub denumirea de *rata rezervelor minime obligatorii față de totalul pasivelor unei bănci* (dintre care o mare parte o vor constitui depozitele). Rezervele minime obligatorii constituie un instrument al politicii monetare. Banca Centrală, în acest mod, poate influența

⁵ Notă: **Indicatorul de adecvare a capitalului** este format dintr-o anumită parte a fondurilor investite de acționari (capital social) și profiturile nerepartizate, care trebuie păstrate permanent de bancă. Acest indicator se exprimă sub formă de procent și se calculează ca raport între capitalul băncii și activele băncii (ajustate în funcție de risc), plus activele în afara bilanțului.

capacitatea băncilor de a acorda credite, modificând rata rezervelor minime obligatorii și reglementând, astfel, creșterea masei monetare. În cazul Republicii Moldova, ca și în România, rezervele obligatorii sunt purtătoare de dobândă, dar această dobândă are un nivel simbolic.

Un alt indicator important de reglementare a sistemului bancar, utilizat de Banca Centrală, este *indicatorul de lichiditate*. Acest indicator reprezintă procentul depozitelor bancare și al altor pasive ce trebuie să fie păstrate în numerar sau în alte active care, repede și ușor, se pot transforma în numerar. Astfel, Banca Centrală se asigură că băncile (comerciale) vor putea satisface cerințele clienților, atunci când aceștia doresc să-și retragă fondurile și, astfel, nu se va pierde încrederea publicului, fenomen care apare atunci când banca nu poate oferi fondurile solicitate. O ieșire din situație poate fi recurgerea la împrumuturi la alte bănci sau la Banca Centrală, acesta din urmă fiind un împrumut de ultimă instanță. Această soluție poate fi pe termen scurt, dar pe termen lung, banca se va confrunta cu probleme mari până la lichidare.

În concluzie, putem sintetiza indicatorii financiari ai capitalului băncii prin următoarele formule:

Sistemul indicatorilor financiari ai capitalului băncii

$$\text{Indicatorul de adecvare a capitalului (min 8\%)} = \frac{\text{Capitalul social (al acționarilor) + profitul nerepartizat}}{\text{Activele băncii (ajustate în funcție de risc) + activele în afara bilanșului}} \quad (2)$$

$$\text{Rata rezervelor minime obligatorii} = \frac{\text{Depozitele băncilor comerciale constituite la banca centrală}}{\text{Pasivele băncii (depozitele clienților)}} \quad (3)$$

$$\text{Indicatorul de lichiditate} = \frac{\text{Numerarul și alte active lichide ale băncilor}}{\text{Pasivele băncilor (depozite)}} \quad (4)$$

Aceste calcule tehnice exacte, de fapt, diferă de la o țară la alta, dar, în general, acești indicatori financiari ai capitalului sunt foarte importanți și băncile îi pot folosi cu succes în scopul asigurării unui nivel de solvabilitate optimal și se ajustează în funcție de risc.

În orice domeniu de activitate există risc *de apariție a unui eveniment nefavorabil*. În legătură cu această situație, cercetătorii au fost mereu în căutarea modelelor de prevenire a riscurilor, atât în sectorul economic, cât și în cel financiar.

Concluzii și recomandări

1. Considerăm că în condițiile crizei mondiale epidemiologice și a crizei regionale energetice problema riscului firmelor trebuie să fie reconstituită în conformitate cu evaluarea proceselor mondiale.
2. Deoarece relațiile financiare constituie suprastructura unei societăți, viabilitatea lor nu poate fi stabilizată fără o bază puternică a economiei.
3. Prudența și responsabilitatea trebuie să fie principii fundamentale în sistemul bancar.
4. Cadrele din sistemul financiar-bancar trebuie să fie de o integritate ireproșabilă, impecabilă.

Referințe bibliografice

Anghelache, C., Marinescu, R.T., Diaconu, A., Dumitrescu, D. (2016). Model de evaluare a riscurilor bancare în contextul Comitetului BASEL”. *Revista Română de Statistică. Supliment nr. 5/2016*. www.revistadestatistica.ro/supliment/wp-content/. Accesat: 11.01.2022.

Metodologia de supraveghere (2019) și evaluare a activității băncilor, aprobată prin *Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 63 din 28 februarie 2019*.

Metodologia de supraveghere (Titlul VIII) și evaluare a activității băncilor, titlul VIII. Evaluarea riscurilor pentru lichiditate și finanțare. cap. V. *Sinteza constatărilor și atribuirea scorului*. www.bnm.md/files/metodologie de supraveghere si evaluare a activității băncilor.pdf. Accesat: 11.01.2022.

Manole, T. (2016). Managementul finanțelor publice. Inst. Naț. de Cercetări Econ.(INCE)-Chișinău: *Tehnica-Info*, 2016.- 803 p. Capitolul 15, pag.707-708. ISBN 978-9975-63-401-4.